Izvrševanje sodnih odločb

Portugalska

1 Kaj pomeni izvršitev v civilnih in gospodarskih zadevah?

Izvršba v civilnih in gospodarskih zadevah vključuje tožbo, ki jo upnik ali stranka, ki predlaga izvršbo, vloži zoper dolžnika ali osebo, zoper katero se predlaga izvršba, in v kateri upnik sodišču predlaga, naj zagotovi izpolnitev obveznosti, ki se mu dolguje.

Izvršba ima lahko tri cilje: plačilo denarnega zneska, izročitev določenega predmeta ali obveznost kaj storiti ali opustiti.

Izvršba lahko poteka v obliki standardnega sodnega postopka (ki je lahko redni, skrajšani ali enkratni) ali posebnega postopka.

Vsi izvršilni postopki za plačilo denarnega zneska potekajo v obliki rednega standardnega sodnega postopka, razen tistih, ki so navedeni v nadaljevanju in potekajo v obliki skrajšanega postopka, ter izvršilnih postopkov v zvezi s preživnino, ki potekajo obliki posebnega postopka.

Skrajšani postopek se v izvršilnem postopku uporablja za plačilo denarnega zneska na podlagi:

arbitražne ali sodne odločbe v zadevah, v katerih take odločbe ni mogoče izvršiti v sami tožbi;

zahtevka za izdajo plačilnega naloga, ki mu je priložen sklep o izvršbi;

zunajsodnega sklepa o izvršbi v zvezi z zapadlo denarno obveznostjo, zavarovano s hipoteko ali zastavno pravico;

zunajsodnega sklepa o izvršbi v zvezi z zapadlo denarno obveznostjo, katere vrednost ne presega dvakratnika vrednosti, za katero je pristojno prvostopenjsko sodišče.

Tudi v primeru enega od zgoraj navedenih sklepov o izvršbi se v naslednjih zadevah namesto skrajšanega uporabi redni postopek:

izvršba alternativne obveznosti, odvisne od opcije ali pogoja;

če je za obveznost, ki je predmet izvršbe, potrebna poravnava na stopnji izvršbe in poravnava ni odvisna od preprostega aritmetičnega izračuna;

če obstaja izvršilni naslov, ki ni sodna odločba samo zoper enega od zakoncev, in stranka, ki predlaga izvršbo, v predlogu za izvršbo trdi, da je dolg skupni;

v izvršilnem postopku, uvedenem samo zoper podrednega dolžnika, ki se ni odrekel pravici do ugovora (*benefício da excussão prévia*).

Izvršilni postopki v zvezi z izročitvijo določenega predmeta in za izvedbo dejanja imajo obliko enkratnega standardnega postopka.

Izvršba za izročitev določenega predmeta se lahko spremeni v izvršbo za plačilo denarnega zneska, če predmeta, ki bi ga morala prejeti stranka, ki predlaga izvršbo, ni mogoče najti. V takem primeru lahko stranka, ki predlaga izvršbo, v istem postopku zahteva plačilo v višini vrednosti predmeta, ki bi moral biti izročen, in izgube zaradi neizročitve.

Izvršba za obveznost nekaj storiti se lahko spremeni v izvršbo za plačilo denarnega zneska, če stranka, ki predlaga izvršbo, zahteva odškodnino za nastalo škodo in plačilo zadevnega zneska.

Izvršba v zvezi s preživnino se opravi po posebnem postopku, pri čemer:

lahko stranka, ki predlaga izvršbo, zahteva prisoditev dela zneskov, plač ali pokojnin, ki jih prejema oseba, zoper katero se predlaga izvršba, ali dodelitev najemnin, ki pripadajo dolžniku, za plačilo zapadlih obrokov ali obrokov, ki bodo zapadli, pri čemer ta prisoditev ali dodelitev ni odvisna od rubeža;

če stranka, ki predlaga izvršbo, zahteva prisoditev zgoraj navedenih zneskov, plač ali pokojnin, je subjekt, zadolžen za njihovo izplačilo ali obdelavo ustreznih plačilnih list, obveščen, da mora prisojeni del izplačati neposredno stranki, ki predlaga izvršbo;

če stranka, ki predlaga izvršbo, zahteva dodelitev najemnin, mora navesti, na katero premoženje se to nanaša, sodni izvršitelj pa to izvede v zvezi s premoženjem, ki po njegovem mnenju zadostuje za poravnavo zapadlih plačil in plačil, ki bodo zapadla. Oseba, zoper katero se predlaga izvršba, se lahko v ta namen pred tem zasliši;

stranka, zoper katero se predlaga izvršba, po opravljenem rubežu vedno prejme poziv na sodišče, njen ugovor zoper izvršbo ali rubež pa ne zadrži izvršbe.

Izvršilni postopek je določen v členih 550 in 551 (Oblike postopka - izvršilni postopek), členih 703 do 877 (Izvršilni postopek) ter členih 933 do 937 (Posebna izvršitev v zvezi s preživnino) zakonika o civilnem postopku (*Código de Processo Civil*), ki je na voljo na tej povezavi.

2 Kateri organ ali organi so pristojni za izvršbo?

Organi, pristojni za izvršbo, so sodišča in sodni izvršitelji.

Sama izvršba poteka v sodnem izvršilnem postopku, v katerem so pristojni organi sodišča, ki jim pomagajo sodni izvršitelji. Zakon poleg sodnega postopka določa tudi „predizvršilni zunajsodni postopek“ (*procedimento extrajudicial pré-executivo*), ki ni obvezen in ga lahko upnik uporabi, če so izpolnjene nekatere zahteve. Organi, pristojni za predizvršilni zunajsodni postopek, so sodni izvršitelji.

Sodni izvršilni postopek

Izvršba se začne s predložitvijo predloga za izvršbo pri sodišču. Vzorec in pogoji za predložitev predloga za izvršbo so določeni v ministrskem izvedbenem odloku (*Portaria*), tj. ministrskem izvedbenem odloku št. 282/2013 z dne 29. avgusta 2013, ki ureja različne vidike izvršilnih ukrepov v civilnih zadevah (kakor je bil spremenjen na dan revizije tega informativnega lista z odlokom št. 239/2020 z dne 12. oktobra 2020), ki je na voljo na tej povezavi.

Obrazci, ki jih mora stranka, ki predlaga izvršbo, uporabiti za izvršbo, pri kateri se ne zahteva pravno zastopanje po odvetniku, odvetniškem pripravniku ali pravnem zastopniku, so na voljo na **portalu CITIUS**

Predlog za izvršbo

Predlog za izvršitev sodne odločbe

Sodnega izvršitelja mora imenovati stranka, ki predlaga izvršbo. Če ta tega ne stori, sodnega izvršitelja samodejno in naključno imenuje sodni uradnik. V izjemnih primerih, ki jih določa zakon, lahko dolžnosti sodnega izvršitelja opravi sodni uradnik.

Na splošno je porazdelitev pristojnosti med sodiščem in sodnim izvršiteljem taka:

sodni izvršitelj je pristojen za izvedbo vseh formalnosti glede izvršbe, ki niso dodeljene uradniku ali za katere ni pristojno sodišče, kar vključuje zlasti sodne pozive, obvestila, objave, poizvedbe v podatkovnih zbirkah, rubeže in zapisnike o rubežih, poravnave in plačila;

tudi če se v zadevi ne izda sodna odločba, mora sodni izvršitelj zagotoviti, da se opravijo dejanja, ki izhajajo iz zadeve in zahtevajo njegovo posredovanje;

poleg pristojnosti, izrecno dodeljenih z zakonom, mora sodni uradnik poskrbeti za nemoten potek upravnih zadev in vodenje postopka ter uveljavitev sodnih odredb, tako v zvezi s predhodno fazo kot tudi ugotovitvenimi postopki, medtem ko je za postopek v zvezi s sodnimi pozivi pristojen sodni izvršitelj;

sodni uradnik je pristojen tudi za sistematično obveščanje sodnega izvršitelja o tekočih ugotovitvenih postopkih ali korakih in posameznem opravljenem dejanju, ki lahko vpliva na postopke.

Natančneje:
sodnik je pristojen za:
izdajo predhodne odredbe, če je potrebno;
odločitev o ugovoru zoper izvršbo in rubež ter preverjanje in razvrstitev terjatev v treh mesecih od datuma vložitve ugovora ali terjatve;
odločitev, zoper katero ni pritožbe, o izpodbijanju ukrepov in sklepov sodnega izvršitelja;
odločanje o drugih vprašanjih, na katera opozorijo sodni izvršitelj, stranke ali tretje osebe intervenientke.
Sodni izvršitelj je pristojen za:
sprejetje potrebnih ukrepov, da se preveri zakonitost izvršilnega naslova, ter preverjanje računalniške evidence izvršb in spletnih podatkovnih zbirk, ki jih je mogoče preveriti neposredno, da se ugotovi premoženje, ki ga je mogoče zarubiti;
vročanje sodnega poziva osebi, zoper katero se predlaga izvršba, tudi v zadevah, v katerih je zadevna oseba pozvana, naj navede premoženje za rubež, če ni bilo ugotovljeno premoženje, ki ga je mogoče zarubiti;
vodenje rubeža in sodnih pozivov po opravljenem rubežu;
vodenje prodaje, poravnave in plačila.
Za izvršilne postopke, uvedene na Portugalskem, je stvarna pristojnost sodišč naslednja:
(členi 111 do 131 zakona št. 62/2013 z dne 26. avgusta 2013, ki je na voljo na tej povezavi)
Izvršilni oddelki osrednjega okrožnega sodišča (*Instância Central do Tribunal de Comarca*) so pristojni za civilne izvršilne postopke, razen: pristojnosti, dodeljenih sodišču za intelektualno lastnino, sodišču za zadeve s področja konkurence, urejanja in nadzora, pomorskemu sodišču, oddelkom za družinske zadeve in mladoletnike, oddelkom za delovnopravne zadeve, gospodarskim oddelkom, ter izvršbe sodnih odločb, ki jih je izdal kazenski oddelek in jih v skladu s kazenskim postopkom ni mogoče zahtevati pri civilnem oddelku.
Če ni izvršilnega ali drugega sodišča ali specializiranega sodišča, ki bi bilo pristojno, so pristojna sodišča s splošno pristojnostjo (ali, če obstaja, zadevno civilno sodišče) lokalnega okrožnega sodišča (*Instância Local do Tribunal de Comarca*).
Krajevna pristojnost portugalskih sodišč za uvedbo izvršilnega postopka je naslednja (členi 85 do 90 zakonika o civilnem postopku, ki je na voljo na tej povezavi):
Praviloma je za izvršbo pristojno sodišče, na območju katerega ima dolžnik stalno prebivališče, razen če ni drugače navedeno v posebni pravni določbi ali pravilih, navedenih v nadaljevanju.
Upnik lahko izbere sodišče v kraju, kjer bi morala biti obveznost izpolnjena, če je dolžnik pravna oseba ali če je stalno prebivališče upnika na metropolitanskem območju Lizbone ali Porta in ima dolžnik stalno prebivališče na istem metropolitanskem območju.
Če se izvršba nanaša na izročitev določenega predmeta ali izterjavo dolga s stvarnim jamstvom, je pristojno sodišče v kraju, kjer je predmet, ali v kraju, kjer je obremenjeno premoženje.
Če je treba izvršbo zahtevati na območju, kjer ima stalno prebivališče dolžnik, ki ne prebiva na Portugalskem, vendar ima tam premoženje, je pristojno sodišče, na območju katerega je premoženje.
Sodišče, na območju katerega je premoženje, je pristojno tudi, kadar je treba izvršbo zahtevati pri portugalskem sodišču, ker se nanaša na veljavnost ustanovitve/prenehanja družb/drugih pravnih oseb s sedežem na Portugalskem ali veljavnost odločitev njihovih organov, pri čemer ne gre za nobenega od primerov, ki so določeni v zgoraj ali spodaj navedenih pravilih, ki se uporabljajo za izvršbo.
V zadevah, ki vključujejo več izvršb, za obravnavo katerih so pristojna različna sodišča, je pristojno sodišče, na območju katerega ima stalno prebivališče dolžnik.
Za izvršbo odločbe, ki jo izda portugalsko sodišče, se predlog za izvršbo vloži v okviru postopka, v katerem je bila odločba izdana, izvršba pa se vpiše v isti spis. Če je zoper odločbo pozneje vložena pritožba, se kopija spisa prenese. Če je za izvršbo pristojen specializirani oddelek, mu je treba čim prej poslati kopijo sodne odločbe, zahtevek, ki je podlaga za izvršbo, in spremne dokumente.
Če so odločbo izdali arbitri v arbitraži, ki je potekala na Portugalskem, je za izvršbo pristojno okrožno sodišče v kraju, kjer je potekala arbitraža.
Če je bila zadeva predložena pritožbenemu sodišču ali vrhovnemu sodišču, je pristojno sodišče, na območju katerega ima dolžnik stalno prebivališče.
Za izvršilni postopek v zvezi s stroški, denarnimi kaznimi ali nadomestilom zaradi zlorabe pravdnih postopkov je pristojno sodišče, ki je odločalo v postopku, na podlagi katerega je bil priglašen zadevni račun ali poravnava. Izvršbe v zvezi s stroški, denarnimi kaznimi ali nadomestilom se združijo z ustrezno zadevo.
Če je plačilo stroškov, denarnih kazni ali nadomestila naložilo pritožbeno sodišče ali vrhovno sodišče, se izvršba opravi pri prvostopenjskem sodišču, pristojnem na območju, kjer se je zadeva obravnavala.
Za izvršbo na podlagi tuje sodne odločbe, vključno z evropskim nalogom za izvršbo, je pristojno sodišče, na območju katerega ima toženec stalno prebivališče.

Predizvršilni zunajsodni postopek

Kot alternativo sodnemu postopku lahko upniki uporabijo predhodni upravni postopek, imenovan PEPEX (*procedimento extrajudicial pré-executivo* (predizvršilni zunajsodni postopek)).
Organi, pristojni za izvedbo ukrepov v okviru tega postopka, so sodni izvršitelji.
Postopek PEPEX se lahko uporabi v primerih: nacionalnih sodnih odločb o izvršbi; drugih nacionalnih sklepov o izvršbi; tujih sodnih odločb, razglašenih za izvršljive; sodnih odločb, katerih izvršljivost izhaja iz zakonodaje, pogodb ali konvencij EU, ki so za Portugalsko zavezujoče; evropskih nalogov za izvršbo. V vseh teh primerih morata biti izpolnjeni obe naslednji zahtevi:
upnik mora imeti izvršljivo odredbo, ki izpolnjuje zahteve za uporabo skrajšanega standardnega izvršilnega postopka za plačilo denarnega zneska, ter tožnik in toženec morata ne glede na svoje državljanstvo ali stalno prebivališče imeti davčno identifikacijsko številko na Portugalskem.
Sodni izvršitelji na podlagi davčne številke toženca poiščejo premoženje in dohodek, kar lahko storijo samo v portugalskih podatkovnih zbirkah (ne smejo preverjati podatkovnih zbirk drugih držav članic). Portugalska zakonodaja tujim pravnim in fizičnim osebam omogoča, da zaprosijo za davčno številko, tudi če na Portugalskem ne opravljajo nobene dejavnosti ali tam nimajo stalnega prebivališča.
PEPEX je brezpapirni, elektronski postopek, ki je hiter in cenejši od sodnega postopka. Začetni zahtevek vloži neposredno upnik prek naslednje informacijske platforme, ki je dostopna na spletnem naslovu:
Dostop do portala davčnega in carinskega organa se pridobi na podlagi poverilnic za dostop ali prek digitalnega potrdila „državljanske izkaznice“ (*cartão de cidadão*).
Kadar upnik imenuje pooblaščenega zastopnika, imajo odvetniki *(Advogados*) in pravni zastopniki (*Solicitadores*) dostop do platforme na podlagi digitalnega potrdila, ki ga v ta namen izdajo njihovi strokovni organi.
Ko je zahtevek vložen, se postopek samodejno dodeli sodnemu izvršitelju, upniki pa hitro (praviloma v petih dneh po vložitvi zahtevka) dobijo informacije o dejanski možnosti za izterjavo denarja, ki se jim dolguje, ali potrditev, da ga ni mogoče izterjati za davčne namene, ne da bi bil potreben sodni postopek.

Glavni namen tega postopka je dobiti prostovoljno plačilo. Ukrepi rubeža/zasega v postopku PEPEX niso mogoči. Da se to omogoči, je treba postopek PEPEX spremeniti v izvršilni postopek.
Med postopkom PEPEX lahko naslovnik zahtevka prostovoljno plača ali se o plačilu dogovori z vložnikom.
Kadar se vložnik zahtevka odloči za vročitev obvestila drugi stranki, ga osebno vroči sodni izvršitelj.
Naslovniki zahtevka, ki jim je veljavno vročeno obvestilo o postopku in ne ukrepajo, se vpišejo na javni seznam dolžnikov, tako da se lahko za pravne in davčne namene izda zgoraj navedeno potrdilo o neizterljivosti. Ko je nato terjatev v celoti poplačana, se dolžnikovo ime odstrani s seznama in obvesti se davčni organ.
V postopku PEPEX lahko stranke zahtevajo posredovanje sodnika: vložnik lahko postopek PEPEX spremeni v izvršilni postopek, če ni bilo doseženo prostovoljno plačilo; naslovnik zahtevka lahko to stori z vložitvijo ugovora zoper postopek PEPEX.
Kar zadeva stroške, je postopek PEPEX cenejši od sodnega postopka. Ne glede na višino terjatve lahko upniki za samo 51,00 EUR, ki se mu prišteje še DDV, izvedo, ali je njena izterjava mogoča. Če se doseže plačilo, so stroški lahko višji od 51,00 EUR, odvisno od zadeve.
Opozoriti je treba še, da če se postopek PEPEX spremeni v izvršilni postopek, so upniki oproščeni plačila začetne sodne takse.
Postopek PEPEX je določen z zakonom št. 32/2014 z dne 30. maja 2014, ki je na voljo na tej povezavi, in urejen z odredbo št. 233/2014 z dne 14. novembra 2014, ki je na voljo na tej povezavi odredba o uporabi postopka PEPEX.

3 Kateri so pogoji za izdajo izvršilnega naslova?

3.1 Postopek

Celotni izvršilni postopek temelji na sklepu, s katerim so določeni namen in meje izvršilnega ukrepa. Za sklepe o izvršbi se šteje, da vključujejo zamudne obresti po zakonski obrestni meri v zvezi z obveznostjo, ki jo vključujejo.
Sodne odločbe so izvršljive in sklepi o izvršbi se lahko izdajo v naslednjih okoliščinah:
(a) Sodne odločbe zoper toženca:
sodna odločba se šteje za izvršljivo odredbo šele, ko postane pravnomočna, razen če pritožba, vložena zoper njo, nima odložilnega učinka;
z vidika izvršljivosti so odredbe in kakršne koli druge odločbe ali akti sodnega organa, s katerimi se zahteva skladnost z obveznostjo, enakovredni sodnim odločbam. Odločbe arbitražnega sodišča (*Tribunal Arbitral*) so izvršljive pod enakimi pogoji kot sodne odločbe rednih sodišč;
brez poseganja v določbe pogodb, konvencij, predpisov EU in posebnih zakonov so lahko sodne odločbe, ki jih izdajo sodišča ali arbitri v tuji državi, podlaga za izvršbo šele, ko jih preskusi in potrdi pristojno portugalsko sodišče;
odredb, izdanih v tujih državah, ni treba preskusiti, da bi bile izvršljive.
(b) Listine, ki jih sestavi ali overi notar ali drugi subjekti ali strokovnjaki, ki so za to pristojni, in v zvezi s katerimi je potrebna določitev ali priznanje obveznosti:
listine, ki jih sestavi ali overi notar ali drugi subjekti ali strokovnjaki, ki so za to pristojni, in v katerih so dogovorjena prihodnja plačila ali v katerih so določene prihodnje obveznosti, se lahko uporabijo kot podlaga za izvršbo, če je z listino, sestavljeno v skladu z določbami v takih listinah, ali če takih določb ni, z listino, ki je sama po sebi izvršljiva, dokazano, da je bilo plačilo izvedeno za sklenitev posla ali da je bila obveznost vzpostavljena na podlagi dogovora med strankami;
kakršna koli listina, podpisana v imenu nekoga drugega, je izvršljiva le, če je podpis overil notar ali drugi subjekti ali strokovnjaki, ki so za to pristojni.
(c) Dolžniški instrumenti, čeprav zgolj ročno napisani, če so v takem primeru dejstva, ki vključujejo razmerje, na katerem temeljijo, navedena v sami listini ali predlogu za izvršbo:
dolžniški instrumenti vključujejo čeke, menice in zadolžnice.
(d) Listine, ki so izvršljive na podlagi posebne določbe:
na primer, vloge za odredbo, ki jim je bil priložen sklep o izvršbi, in zapisniki sestankov skupnosti lastnikov stanovanj.

3.2 Glavni pogoji

V zvezi s terjatvijo
Da se terjatev izvrši, mora biti gotova, zapadla in v določenem znesku. Če to ne izhaja iz izvršilnega instrumenta, se izvršba začne z ukrepi za zagotovitev, da je obveznost gotova, zapadla in v določenem znesku.
V zvezi z upnikom
Izvršbo terjatve mora predlagati oseba, ki je v izvršilnem instrumentu imenovana kot upnik. Če je instrument prinosniški vrednostni papir, izvršbo predlaga prinositelj instrumenta.
V primeru nasledstva pravice ali obveznosti je treba izvršbo izvesti med nasledniki oseb, ki so v instrumentu navedene kot upnik ali dolžnik obveznosti, ki jo je treba izvršiti. Stranka, ki predlaga izvršbo, mora v samem predlogu za izvršbo navesti dejstva, ki dokazujejo dedovanje.
V zvezi z dolžnikom
Izvršbo je treba predlagati zoper osebo, ki je v instrumentu navedena kot dolžnik.
Premoženje osebe, zoper katero se predlaga izvršba, se zarubi, čeprav je iz kakršnega koli razloga v posesti tretje osebe, vendar brez poseganja v pravice, ki jih lahko taka tretja oseba uveljavlja zoper stranko, ki predlaga izvršbo.
Izvršbo dolga s stvarnim jamstvom s premoženjem tretje osebe je treba predlagati neposredno zoper to tretjo osebo, če želi stranka, ki predlaga izvršbo, uveljavljati jamstvo, ne glede na dejstvo, da je mogoča tudi takojšnja tožba dolžnika.
Kadar se izvršilni postopek uvede le zoper tretjo osebo in je znano, da premoženje, obremenjeno s stvarnim jamstvom, ne zadostuje, lahko stranka, ki predlaga izvršbo, v istem postopku zahteva nadaljevanje izvršilnega postopka zoper dolžnika, zoper katerega bo vložena tožba za poplačilo terjatve v celoti. Če obremenjeno premoženje pripada dolžniku, vendar je v posesti tretje osebe, je mogoče zoper tretjo osebo in dolžnika vložiti skupno tožbo.
V izvršilnem postopku zoper podrednega dolžnika se njegovo premoženje ne sme zarubiti, dokler ni bilo zarubljeno celotno premoženje glavnega dolžnika, če se podredni dolžnik utemeljeno sklicuje na pravico do ugovora v roku za ugovor zoper izvršbo.
Če se skupno premoženje poročenega para zarubi v izvršilnem postopku, uvedenem zoper samo enega od zakoncev, ker se šteje, da stranka, zoper katero se predlaga izvršba, nima zadostnega premoženja, je zakonec stranke, zoper katero se predlaga izvršba, pozvan, naj zahteva razdelitev premoženja ali priloži potrdilo, ki dokazuje, da je bila že vložena tožba, v kateri je bila že predlagana razdelitev, saj se izvršilni postopek v nasprotnem primeru nadaljuje zoper skupno premoženje.
Če se izvršilni postopek uvede zoper enega od zakoncev, lahko stranka, ki predlaga izvršbo, obrazloženo zatrjuje, da je dolg, evidentiran v instrumentu, ki ni sodna odločba, skupen. V takih primerih je zakonec stranke, zoper katero se predlaga izvršba, pozvan, naj izjavi, ali na podlagi predložene obrazložitve soglaša, da je dolg skupen, saj se sicer v primeru molka zakonca dolg šteje za skupen, kar pa ne posega v morebiten ugovor, ki ga lahko vloži.
Če se izvršilni postopek uvede zoper enega ali več skupnih lastnikov samostojne posesti ali skupne posesti, premoženja, ki sestavlja samostojno posest ali njen del ali točno določen del skupne posesti, ni mogoče zarubiti.
Če se izvršilni postopek uvede zoper dediče, se lahko zarubi samo premoženje, ki so ga prejeli od zapustnika. Če je v rubež zajeto drugo premoženje, lahko stranka, zoper katero se rubež predlaga, od sodnega izvršitelja zahteva sprostitev tega premoženja, pri čemer navede, katero premoženje iz zapuščine ima v

posesti. Zahtevi se ugodi, če stranka, ki predlaga izvršbo, po zaslišanju temu ne nasprotuje. Če stranka, ki predlaga izvršbo, nasprotuje sprostitvi premoženja, lahko stranka, zoper katero se predlaga izvršba, doseže njegovo sprostitev samo, če je bila dedišcina sprejeta brezpogojno (brez uvedbe popisa zapuščine) ter če pred sodiščem zatrjuje in dokaže:
(a) da zarubljeno premoženje ni bilo del zapuščine;
(b) da iz zapuščine ni prejela drugega premoženja razen navedenega oziroma, če ga je prejela, da se je drugo premoženje v celoti uporabilo za poravnavo obveznosti iz zapuščine.
Pravne določbe, na katerih temelji ta shema, so navedene v odgovoru na prvo vprašanje.

4 Cilj in narava izvršilnih ukrepov

Glavni izvršilni ukrepi so:
rubež;
prodaja;
plačilo;
izročitev predmeta;
izvedba dejanja s strani druge osebe na stroške stranke, zoper katero se predlaga izvršba.
Pred temi glavnimi izvršilnimi ukrepi ali po njih se lahko izvedejo še drugi pomembni ukrepi, ki so nujni za njihovo uveljavitev (npr. odločitev za izpolnitev, če je obveznost alternativna; dokazilo o izpolnjevanju pogoja ali izvedbi storitve, od katere je odvisna obveznost, ki jo je treba izvršiti; prenehanje obveznosti, ki je predmet izvršbe, če ni izvedljiva; ocena stroškov nadomestne izvedbe s strani tretje osebe; predhodne poizvedbe, da se odkrije in identificira premoženje, ki ga je mogoče zarubiti; vpis rubeža; vzpostavitev depozitarja za zarubljeno premoženje; objava prodaje zarubljenega premoženja; obvestitev urada za vpis o prodaji).
Izbira izvršilnih ukrepov je odvisna od namena izvršbe, ki je lahko: plačilo denarnega zneska, izročitev določenega predmeta ali izvedba dejanja.
V izvršilnem postopku za plačilo denarnega zneska so izvršilni ukrepi, ki najbolj ustrezajo namenu izvršilnega postopka, rubež, prodaja in plačilo.
V izvršilnem postopku za izročitev določenega predmeta je izvršilni ukrep, ki najbolj ustreza namenu izvršilnega postopka, izročitev navedenega predmeta po sodnem izvršitelju. Kadar predmeta, ki bi ga morala prejeti stranka, ki predlaga izvršbo, ni mogoče najti, lahko tožbo spremeni v izvršilni postopek za plačilo denarnega zneska, ki se plača v višini vrednosti predmeta in odškodnine zaradi neizročitve.
V izvršilnem postopku za obveznost nekaj storiti lahko obstajata dva alternativna ustrezna izvršilna ukrepa: bodisi izvedba s strani druge osebe na stroške stranke, zoper katero se predlaga izvršba, če je dejanje nadomestljivo, in plačilo odškodnine za zamudo bodisi plačilo odškodnine za nastalo škodo, če dejanje ni nadomestljivo, h kateri se lahko prišteje denarna kazen. Če stranka, ki predlaga izvršbo, zahteva odškodnino za nastalo škodo, se tožba spremeni v izvršilni postopek za plačilo denarnega zneska.

4.1 Katere vrste premoženja so lahko predmet izvršbe?

Predmet izvršbe je lahko vse dolžnikovo premoženje, ki ga je mogoče zarubiti.
Izvršba lahko zajema premoženje tretje osebe, če je povezano s kreditnim poroštvom ali če je predmet dejanja, ki škoduje upniku in ga je upnik uspešno izpodbijal.
Zarubijo se lahko samo predmeti in pravice, ki jim je mogoče določiti denarno vrednost. Premoženja, ki ni del zakonite trgovine, ni mogoče zarubiti.
Ob upoštevanju zgoraj navedenih pravil se lahko zarubi naslednje premoženje:
nepremično premoženje;
premično premoženje;
dobroimetje;
vrednostni papirji;
pravice;
prihodnje pravice;
bančne vloge;
nadomestila ali plače;
nedeljivo premoženje;
deleži v družbah;
poslovni prostori.

4.2 Kakšni so učinki izvršilnih ukrepov?

Učinki rubeža:
razen v primerih, ki jih izrecno določa zakon, stranka, ki predlaga izvršbo, z rubežem pridobi pravico do prednostnega poplačila pred katerim koli drugim upnikom brez predhodnega stvarnega jamstva;
če je bilo premoženje stranke, zoper katero se predlaga izvršba, že zaseženo, je prednost rubeža povezana z datumom, na katerega je bilo zaseženo;
brez poseganja v pravila o vpisu se zoper izvršbo ni mogoče sklicevati na kakršna koli dejanja odsvojitve, obremenitve ali najema zarubljenega premoženja;
kadar se zaseže morebitna terjatev dolžnika, se zoper izvršbo prav tako ni mogoče sklicevati na prenehanje terjatve iz razloga, ki je odvisen od volje stranke, zoper katero se predlaga izvršba, ali njenega dolžnika, do katere je prišlo po zasegu;
zoper stranko, ki predlaga izvršbo, se ni mogoče sklicevati na celotno poplačilo ali dodelitev izposojnin in najemnin, ki še niso zapadle, pred zasegom, če te izposojnine in najemnine zadevajo obdobja, ki se na datum zasega še niso iztekla;
če se zarubljeni predmet izgubi, razlasti ali se mu zniža vrednost in gre v katerem koli primeru za vprašanje odškodnine tretji osebi, oseba, ki predlaga izvršbo, pri zadevnih terjatvah ali denarnih zneskih, plačanih kot odškodnina, ohrani pravico, ki jo je imela na predmetu.
Učinki prodaje:
s prisilno prodajo se pravice stranke, zoper katero se predlaga izvršba, na prodanem predmetu prenesejo na kupca;
premoženje se prenese brez kakršnih koli zastavnih pravic, s katerimi je obremenjeno, in brez kakršnih koli drugih stvarnih pravic, ki niso bile vpisane pred morebitnim zasegom, zaplembo ali poroštvom, razen tistih, ki so bile ustanovljene na zgodnejši datum in imajo učinke v zvezi s tretjimi osebami ne glede na vpis;
zgoraj navedene pravice tretjih oseb, ki se iztečejo, se prenesejo v izkupiček od prodaje zadevnega premoženja.
Učinki plačila:
s plačilom se izvršba konča;
plačilo se lahko izvede z denarnim plačilom, dodelitvijo premoženja upniku, prenosom dohodka ali plačila v obrokih na podlagi sporazuma med stranko, ki predlaga izvršbo, in tretjo osebo, zoper katero se predlaga izvršba.
Učinki izročitve predmeta:

če stranka, zoper katero se predlaga izvršba, predmeta ne izroči prostovoljno, se določbe o rubežu kot alternativa smiselno uporabijo za izvedbo izročitve, pri čemer se opravijo poizvedbe in drugi potrebni ukrepi;
izročitev lahko vključuje premoženje, ki je v lasti države, drugih javnih pravnih oseb, koncesionarjev javnih del ali storitev ali dobrodelnih organizacij;
v primeru premičnin, ki jih je treba določiti s štetjem, tehtanjem ali merjenjem, sodni izvršitelj poskrbi, da se nujni postopki izvedejo v njegovi navzočnosti, in dolgovano količino izroči stranki, ki predlaga izvršbo;
v primeru nepremičnin sodni izvršitelj podeli lastništvo stranki, ki predlaga izvršbo, tako da ji izroči dokumente in ključe, če obstajajo, ter obvesti stranko, zoper katero se predlaga izvršba, najemnike in morebitne imetnike, s čimer se zagotovi, da spoštujejo in priznavajo pravice stranke, ki predlaga izvršbo;
če je predmet v skupni lasti z drugimi zainteresiranimi strankami, se stranki, ki predlaga izvršbo, podeli lastništvo nad njenim deležem;
če je premoženje glavno prebivališče stranke, zoper katero se predlaga izvršba, in bi njena preselitev povzročila resne težave, sodni izvršitelj o tem vnaprej obvesti občinski svet in pristojne socialnovarstvene organe;
če je premoženje glavno prebivališče stranke, zoper katero se predlaga izvršba, in ga ima ta v najemu, sodni izvršitelj izročitev odloži, če je iz zdravniškega potrdila, v katerem je navedeno obdobje, za katero je treba odložiti izvršbo, razvidno, da ukrep zaradi akutne bolezni ogroža življenje osebe, ki tam prebiva.
Učinki izvedbe dejanja:
če se stranka, ki predlaga izvršbo, odloči za izvedbo dejanja po drugi osebi, zahteva določitev izvedenca, da oceni stroške take izvedbe;
ko je ocena zaključena, se premoženje, potrebno za plačilo določenega zneska, zarubi, pri čemer se upoštevajo še drugi pogoji izvršilnega postopka za plačilo denarnega zneska;
če se dolžniku prepove izvedba nekega dejanja, nato pa to dejanje izvede, ima upnik pravico zahtevati porušenje morebitnih dokončanih del na stroške osebe, ki teh del ne bi smela izvesti;
ta pravica preneha in izplača se lahko samo odškodnina pod splošnimi pogoji, če je škoda, ki je dolžniku nastala zaradi rušenja, bistveno večja od škode, ki je nastala upniku.

4.3 Kakšna je veljavnost takih ukrepov?

Prodaja, plačilo, izročitev predmeta in izvedba dejanja so izvršilni ukrepi, ki po izvedbi nimajo obdobja veljavnosti. Enako velja za rubež, čeprav v zvezi z rubežem premoženja, ki ga je treba vpisati v register, velja naslednja posebnost.
Kar zadeva rubež nepremičnin, ki jih je treba vpisati v register, je vpis rubeža v register obvezen, za kar mora poskrbeti sodni izvršitelj. V nekaterih primerih, ki so izrecno določeni z zakonom, mora biti vpis rubeža v register začasen. V takem primeru se začasni vpis v register izteče, če se ne spremeni v trajni vpis ali podaljša v upoštevnem roku. Zato mora sodni izvršitelj v primeru rubeža premoženja, ki ga je treba vpisati v register in katerega vpis je začasen, zagotoviti, da se začasni vpis v register spremeni v trajni vpis, če to medtem postane mogoče, ali da se podaljša za potrebno obdobje.
Nazadnje se lahko uvedeni izvršilni postopek konča tudi v fazi skrbnega pregleda, da se odkrije dolžnikovo premoženje, ne da bi bilo doseženo plačilo, če se izkaže, da je skrbni pregled neproduktiven ob izteku rokov, določenih v zakonu o civilnem postopku, odvisno od zadev in vrste postopka, ki se uporabi.
Pravne določbe, na katerih temelji ta shema, so navedene v odgovoru na prvo vprašanje.

5 Ali se je zoper sklep o ukrepu mogoče pritožiti?

V širšem smislu izraz „pritožba“ (*recurso*) zajema ugovor zoper izvršbo, ugovor zoper rubež in pritožbo v strogem pomenu besede.
Ugovor zoper izvršbo
Oseba, zoper katero se predlaga izvršba, lahko izvršbo izpodbija tako, da v 20 dneh od datuma sodnega poziva vloži ugovore zoper izvršbo.
Brez poseganja v določbe mednarodnega prava in prava EU, ki so za Portugalsko zavezujoče in imajo prednost, so razlogi za ugovarjanje izvršbi na podlagi nacionalne zakonodaje različni, in sicer so odvisni od tega, ali izvršba temelji na sodni odločbi (bolj omejena), arbitražni odločbi (nekoliko širša) ali drugem izvršilnem instrumentu (še širša).
Če izvršba temelji na sodni odločbi, lahko ugovori temeljijo samo na naslednjih razlogih:
izvršilnega instrumenta ni ali ni izvršljiv;
spis ali overjena kopija sta ponarejena ali netočna, kar vpliva na pogoje izvršbe;
neobstoj postopkovne zahteve, od katere je odvisna zakonitost izvršilnega postopka, brez poseganja v njeno izpolnitev;
če se toženec ne udeleži ugotovitvenega postopka, kadar se izkaže, da je tako iz razlogov iz člena 696(e) civilnega zakonika (sodni poziv ni bil vročen ali je ničen, toženec ni bil seznanjen s sodnim pozivom iz razlogov, ki mu jih ni mogoče pripisati, neugovarjanje zaradi višje sile);
negotovost, neizvršljivost ali neizvedljivost obveznosti, ki je predmet izvršbe, ki niso bile obravnavane v začetni fazi izvršilnega postopka;
o zadevi je bilo razsojeno, preden je bila sodna odločba izvršena;
kakršen koli dejavnik, zaradi katerega obveznost preneha ali se spremeni, če se pojavi po koncu razprave v ugotovitvenem postopku in je mogoče predložiti listinske dokaze; zastaranje pravice ali obveznosti se lahko dokaže na kakršen koli način;
nasprotni zahtevek zoper osebo, ki predlaga izvršbo, da bi se dosegel pobot terjatev;
kadar gre za sodno odločbo o odobritvi priznanja ali poravnave, katera koli podlaga za ničnost ali izpodbojnost teh dejanj.
Če izvršba temelji na arbitražni odločbi, je poleg zgoraj navedenih razlogov za ugovor zoper izvršbo mogoče uveljavljati tudi razloge, na katerih lahko temelji sodna razveljavitev iste odločbe, brez poseganja v določbe zakona o prostovoljni arbitraži (*Lei da Arbitragem Voluntária*).
Če izvršba ne temelji na sodni odločbi ali na predlogu za odredbo, ki mu je priložen sklep o izvršbi, je mogoče poleg že navedenih razlogov za ugovor zoper izvršbo, ki temelji na sodni odločbi, uveljavljati katere koli druge razloge, na katerih lahko temelji obramba v ugotovitvenem postopku.
Ugovor zoper rubež
Stranka, zoper katero se predlaga izvršba, njen zakonec in tretje osebe lahko ugovarjajo rubežu nekaterega premoženja v naslednjih primerih.
Če se zarubi premoženje stranke, zoper katero se predlaga izvršba, lahko ta stranka ugovarja rubežu na podlagi katerega koli od naslednjih razlogov:
nedopustnost rubeža dejansko zarubljenega premoženja ali obsega, v katerem je rubež potekal;
takojšnji rubež premoženja, s katerim se samo podredno poplača dolg, ki je predmet izvršbe;
rubež premoženja, na katero ukrep ne bi smel vplivati, ker se z njim pod pogoji materialnega prava ne poplača dolg, ki je predmet izvršbe.
Če se z rubežem ali katero koli sodno odrejeno zaplembo ali izročitvijo premoženja krši lastninska pravica ali katera koli druga pravica, ki ni združljiva z izvajanjem ali obsegom ukrepa in je dodeljena nekomu, ki ni stranka v zadevi, lahko oškodovanec to uveljavlja z vložitvijo tožbe tretje osebe za vračilo zaseženega premoženja.
Zakonec, ki ima status tretje osebe, lahko brez dovoljenja drugega zakonca brani svoje pravice v zvezi s svojim premoženjem ali skupnim premoženjem, na katero je neupravičeno vplival rubež.
Pravne določbe, na katerih temelji ta shema, so navedene v odgovoru na prvo vprašanje.
Pravna sredstva

Postopke z rednim pravnim sredstvom je mogoče začeti pri pritožbenem sodišču (*de apelação*) (vloženi zoper sodne odločbe, ki jih je izdalo prvostopenjsko sodišče) ali zaradi pravnih vprašanj (*de revista*) (vloženi pri vrhovnem sodišču). Redna pravna sredstva zoper sodne odločbe, izdane v izvršilnem postopku, so urejena z določbami, ki se uporabljajo za ugotovitveni postopek.
Praviloma je redno pravno sredstvo dopustno samo, če vrednost spornega predmeta presega znesek, za katerega je pristojno sodišče, zoper sodno odločbo katerega je bila vložena pritožba, izpodbijane sodne odločbe pa so za pritožnika neugodne v znesku, ki prav tako presega polovico zneska, za katerega je to sodišče pristojno. Na Portugalskem znesek, za katerega je pristojno pritožbeno sodišče, znaša 30 000,00 EUR, znesek, za katerega je pristojno prvostopenjsko sodišče, pa 5 000,00 EUR.
Izvršilni postopek omogoča nekatere začasne odredbe, ki se lahko izdajo ali ne, odvisno od zadeve – npr. izpodbijanje izvršbe s tožbami za vračilo zaseženega premoženja, ki jih vloži stranka, zoper katero se predlaga izvršba, ugovor zoper rubež, ki ga vloži stranka, zoper katero se predlaga izvršba, ali tretja oseba, preskus in razvrstitev terjatev v primeru upnikov s stvarnim jamstvom na zarubljenem premoženju, ki zahtevajo poplačilo svojih terjatev iz izkupička od zarubljenega premoženja. Pod zgoraj navedenimi pogoji se je mogoče pritožiti tudi zoper odločitve o teh začasnih odredbah.
Natančneje, v izvršilnem postopku se je mogoče pritožiti zoper:
odločitev o izločitvi sodnika;
odločitev o izključni pristojnosti sodišča;
odločitev o ustavitvi postopka;
sklep o sprejetju ali zavrnitvi ugovora (*articulado*) ali dokaza;
odločitev o naložitvi denarne kazni ali druge procesne sankcije;
odločitev o preklicu kakršnega koli vpisa v register;
odločitev, sprejeto po pravnomočni sodni odločbi;
odločitve, ki bi jih bilo povsem nesmiselno izpodbijati s pritožbo zoper pravnomočno sodno odločbo;
odločitve o odložitvi, prenehanju ali razveljavitvi izvršbe;
odločitve o razveljavitvi prodaje;
odločitve o uresničevanju prednostne ali odkupne pravice;
zavrnitev, tudi delno, preskusa predloga za izvršbo;
sklep o zavrnitvi predloga za izvršbo.
Pritožbo zaradi pravnih vprašanj je mogoče vložiti zoper:
odločbe pritožbenih sodišč, izdane na podlagi pritožbe v postopkih poravnave, ki niso odvisni od preprostega aritmetičnega izračuna, preskusa in razvrstitve terjatev ali ugovorov zoper izvršbo;
to ne vpliva na zadeve, v katerih je pritožba pri vrhovnem sodišču vedno dopustna.
Pravila, ki urejajo pravna sredstva v izvršilnih zadevah, so določena v členih 852 do 854 zakonika o civilnem postopku, ki je na voljo na tej povezavi: zakonik o civilnem postopku.

6 Ali obstajajo kakršne koli omejitve izvršbe, zlasti v zvezi z zaščito dolžnika ali roki?

Da, omejitve v zvezi z zaščito dolžnika obstajajo. To so lahko omejitve v zvezi z rubežem ali omejitve v zvezi z izvršbo zaradi rokov.
Omejitve v zvezi z rubežem, povezane z zaščito dolžnika, vključujejo brezpogojno ali popolno imuniteto pred rubežem, relativno imuniteto pred rubežem in delno imuniteto pred rubežem določenega premoženja dolžnika. Obstajata še dve drugi omejitvi: ena je povezana z zaščito skupnega premoženja para, če se izvršilni postopek uvede samo zoper enega od zakoncev, druga pa izhaja iz načela sorazmernosti, v skladu s katerim je treba zarubiti samo premoženje, potrebno za poplačilo dolga in stroškov izvršbe.
Pretečeni čas lahko pomeni omejitev v zvezi z izvršbo v primeru prekluzije ali zastaranja. Ko se zadevni roki iztečejo, preneha pravica, katere izvršitev se predlaga.
Kako te omejitve, povezane z zaščito dolžnika in roki, delujejo, je pojasnjeno v nadaljevanju.

Premoženje z brezpogojno in popolno imuniteto pred rubežem

Poleg blaga, ki je iz rubeža izvzeto s posebno določbo, imajo brezpogojno imuniteto pred rubežem tudi:
neodtujljivi predmeti ali pravice;
premoženje v javni lasti države in drugih javnih pravnih oseb;
predmeti, katerih rubež bi bil nemoralen ali finančno neupravičen, ker je njihova tržna vrednost neznatna;
predmeti, ki so posebej namenjeni za verske obrede;
pokopališča;
pripomočki in predmeti, ki so nujni za invalide in namenjeni negovanju bolnikov.

Premoženje, ki je razmeroma zaščiteno pred rubežem

Iz rubeža je izvzeto premoženje države in drugih javnih pravnih oseb, imetnikov koncesij za javne gradnje ali storitve in premoženje dobrodelnih organizacij, ki je posebej dodeljeno za javne namene, razen če je izvršba povezana s plačilom dolga s stvarnim jamstvom.
Iz rubeža so izvzeti tudi delovno orodje stranke, zoper katero se predlaga izvršba, in predmeti, nujni za opravljanje njene poklicne dejavnosti ali poklicnega usposabljanja, razen če zadevna stranka navede, da se lahko zarubijo, če je izvršba povezana s plačilom nakupne cene ali stroškov popravila teh predmetov ali če se zarubijo kot opredmetena sredstva poslovnih prostorov.
Iz rubeža je izvzeto tudi premoženje, ki je nepogrešljivo za domače gospodinjstvo stranke, zoper katero se predlaga izvršba, razen če je izvršba povezana s plačilom tega premoženja ali plačilom stroškov za njegovo popravilo.

Premoženje, ki ga je mogoče deloma zarubiti

Zarubiti ni mogoče dveh tretjin neto plač, periodičnih zneskov, ki se prejemajo kot pokojnina, ali katerih koli drugih socialnih prejemkov, zavarovalnine, odškodnine za nesrečo ali rente ali katerega koli drugega plačila, ki preživninskemu zavezancu zagotavlja preživetje.
Za izračun neto dela zgoraj navedenih plačil se upoštevajo le prispevki, ki se zakonsko zahtevajo.
Za to imuniteto pred rubežem veljata zgornja meja, ki ustreza trem nacionalnim minimalnim plačam v času posameznega rubeža, in spodnja meja, ki ustreza eni nacionalni minimalni plači, če dolžnik nima drugega dohodka.
Zgoraj navedeni meji se ne uporabljata, če je terjatev, ki je predmet izvršbe, preživnina, saj je v tem primeru iz rubeža izvzet znesek, ki ustreza polni pokojnini, ki ne temelji na plačevanju prispevkov.
Pri rubežu gotovine ali dobroimetja na banki ni mogoče zarubiti zneska, ki je enak eni nacionalni minimalni plači, ali v primeru preživninskih obveznosti zneska, ki je enak polni pokojnini, za katero se ne plačujejo prispevki. (Ta imuniteta pred rubežem in zgoraj navedena delna imuniteta pred rubežem nista kumulativni.)

Sodišče lahko po preučitvi zneska in narave terjatve, ki je predmet izvršbe, ter potreb stranke, zoper katero se predlaga izvršba, in njene družine izjemoma in na zahtevo stranke, zoper katero se predlaga izvršba, za obdobje, ki se mu zdi primerno, zmanjša del njenega dohodka, ki ga je mogoče zarubiti, ali ta dohodek celo v celoti izvzame za obdobje, ki ni daljše od enega leta.

Imuniteta pred rubežem denarnih zneskov ali bančnih vlog

Denarnih zneskov ali bančnih vlog, ki izhajajo iz poplačila nezarubljive terjatve, ni mogoče zarubiti, tako kot ni bilo mogoče zarubiti prvotne terjatve.

Omejitve glede rubeža skupnega premoženja v izvršilnem postopku, uvedenem zoper enega od zakoncev

Če se skupno premoženje poročenega para zarubi v izvršilnem postopku, uvedenem zoper samo enega zakonca, ker se šteje, da stranka, zoper katero se predlaga izvršba, nima zadostnega premoženja, je zakonec dolžnika pozvan, naj v 20 dneh zahteva razdelitev premoženja ali priloži potrdilo o tem, da je bila vložena tožba, v kateri je bila že predlagana razdelitev, saj se v nasprotnem primeru izvršilni postopek nadaljuje zoper skupno premoženje.

Ko se pridruži tožba za razdelitev ali priloži potrdilo, se izvršba odloži, dokler ni opravljena delitev. Če zarubljeno premoženje ob delitvi ne pripade stranki, zoper katero se predlaga izvršba, se lahko zarubi drugo premoženje, ki ji je pripadlo, in prejšnji rubež se ustavi, dokler se ne opravi nov rubež.

Splošna pravila o premoženju, ki se lahko zarubi, in omejitvah glede rubeža so določena v členih 735 do 747 zakonika o civilnem postopku.

Omejitve glede rubeža zaradi sorazmernosti

Rubež je omejen na premoženje, ki je potrebno za plačilo dolga, ki je predmet izvršbe, in predvidenih stroškov izvršbe, za katere se predpostavlja, da v primeru izvedbe rubeža in brez vpliva na poznejšo poravnavo znašajo 20 %, 10 % in 5 % vrednosti izvršbe, odvisno od tega, ali navedena vrednost spada v okvir vrednosti, za katero je pristojno okrožno sodišče, ali to vrednost presega, vendar ne presega štirikratnika vrednosti, za katero je pristojno pritožbeno sodišče, ali pa je višja od zadnjenavedene vrednosti. Vrednost, za katero je pristojno okrožno sodišče, znaša 5 000,00 EUR, vrednost, za katero je pristojno pritožbeno sodišče, pa 30 000,00 EUR (leta 2021, ko je bil ta informativni list pregledan). Ta zneska sta določena v členu 44 zakona št. 62/2013 z dne 26. avgusta 2013, ki je na voljo na tej povezavi.

Omejitve glede izvršbe zaradi zastaralnih rokov

Praviloma sodno varstvo (katerega obstoj ali vzpostavitev je odvisna od volje strank) zastara, če se ne uveljavlja v obdobju, določenem z zakonom.

Sodišče zastaranja ne more ugotoviti na lastno pobudo. Da je zastaranje učinkovito, se mora nanj na sodišču ali zunajsodno sklicevati oseba, ki ji to koristi, njen zastopnik ali, če oseba ni poslovno sposobna, državni tožilec.

Ko se zastaralni rok izteče, lahko upravičenec (dolžnik) zavrne izvedbo plačila ali kakor koli izpodbija uresničevanje pravice, ki je zastarala. Če je bil zoper zadevno osebo uveden izvršilni postopek, lahko dolžnik, zoper katerega se predlaga izvršba, izvršbi ugovarja s tožbo za vračilo zaseženega premoženja, v kateri se sklicuje na zastaranje. Rok za ugovore zoper izvršbo je 20 dni od sodnega poziva.

Vendar dolžnik ne more predlagati izterjave (vračila) obročnega plačila, ki ga je prostovoljno izvedel za izpolnitev obveznosti, ki je zastarala, čeprav je to storil, ne da bi vedel za zastaranje. To pravilo velja za vse izpolnitve pravice, ki je zastarala, pa tudi za njeno priznanje ali zagotovitev poroštev.

Na zastaranje se lahko zoper stranko, ki predlaga izvršbo, sklicujejo dolžnikovi upniki in tretje osebe, ki imajo legitimni interes za njegovo razglasitev, tudi če se mu je dolžnik odrekel. Vendar če se dolžnik odreče zastaranju, se lahko upniki na zastaranje sklicujejo samo, če so izpolnjeni pogoji, ki so v civilnem pravu določeni za izpodbojno tožbo (*impugnação pauliana*).

Če se dolžnik v primeru vložitve obtožbe ne sklicuje na zastaralne roke in je obsojen, pravnomočna odločba ne vpliva na priznano pravico njegovih upnikov.

Običajni zastaralni rok je 20 let, vendar obstajajo tudi kratkoročna zastaranja.

Petletni zastaralni rok velja za:

doživljenjske rente in zakupnine;

izposojnine in najemnine, ki jih plačuje najemnik, tudi če se plačajo samo enkrat;

najemnine za dolgoročni zakup;

pogodbene ali zakonske obresti, vključno z bruto obrestmi, in dividende družb;

stopnje odplačila glavnice, ki se plačujejo z obrestmi;

zapadla plačila preživnine;

katera koli druga plačila, ki se redno podaljšujejo.

Zakon določa domnevane zastaralne roke (na podlagi domneve skladnosti) v naslednjih primerih:

terjatve ustanov, ki zagotavljajo nastanitev, hrano ali pijačo, za nastanitev, hrano ali pijačo, ki jih dobavljajo, zastarajo po šestih mesecih, brez poseganja v dveletni zastaralni rok, naveden v nadaljevanju;

terjatve ustanov, ki zagotavljajo nastanitev ali nastanitev in hrano ali pijačo študentom, zastarajo po dveh letih, tako kot terjatve ustanov, ki zagotavljajo usposabljanje, izobraževanje, pomoč in zdravljenje, v povezavi s storitvami, ki jih zagotavljajo;

terjatve trgovcev za predmete, prodane osebi, ki ni trgovec, ali predmete, ki niso namenjeni za njeno poslovno dejavnost, zastarajo po dveh letih, tako kot terjatve tistih, ki se poklicno ukvarjajo z določeno dejavnostjo, za dobavo blaga ali proizvodov, izvedbo del ali upravljanje zadev druge stranke, vključno z nastalimi izdatki, razen če je zadevna storitev namenjena industrijski dejavnosti dolžnika;

terjatve za storitve, opravljene v okviru izvajanja svobodnih poklicev, in za povračilo s tem povezanih izdatkov zastarajo po dveh letih.

V primeru zastaralnega roka, ki je v civilnem pravu opisan kot domnevani zastaralni rok, veljajo naslednja pravila:

domnevo skladnosti je mogoče z iztekom roka ovreči samo s priznanjem prvotnega dolžnika ali osebe, na katero je bila terjatev prenesena z dedovanjem;

zunajsodno priznanje je veljavno samo, če je v pisni obliki;

terjatev se šteje za priznano, če dolžnik zavrne pričanje ali prisego pred sodiščem ali če izvede pravna dejanja, ki niso združljiva z domnevo skladnosti.

Zastaranje pravic, priznanih v sodni odločbi ali sklepu o izvršbi, deluje tako:

če zakon v zvezi z neko pravico določa zastaralni rok, tudi če se ta samo domneva, ki je krajši od rednega, za to pravico velja redni zastaralni rok, če vzdrži sodno odločbo o priznanju pravice, ki je postala pravnomočna, ali drug izvršilni instrument;

če pa se sodna odločba ali drug instrument nanaša na obroke, ki še niso zapadli, v zvezi s takimi obroki še naprej velja krajši zastaralni rok.

Civilni zakonik določa pravila o začetku teka zastaralnega roka, njegovem zadržanju in prekinitvi. Če obstajajo razlogi za zadržanje (npr. mladoletne osebe, služenje vojaškega roka, višja sila, krivda dolžnika), zastaralni rok ne začne teči oziroma ne teče. Če je zastaralni rok prekinjen, se pretečeni čas v celoti prekliče in začne teči nov zastaralni rok.

Upnik, ki ima interes za prekinitev zastaralnega roka, lahko to stori na podlagi enega od naslednjih aktov ali s sklicevanjem nanj:

sodni poziv ali sodno obvestilo o katerem koli dejanju, s katerim se neposredno ali posredno izrazi namera za uveljavljanje pravice, ne glede na to, na katero vrsto postopka ali tožbe se nanaša, in tudi če sodišče ni pristojno.

Če se sodni poziv ali obvestilo ne izda v petih dneh po vložitvi zahteve zanj iz razloga, ki ga ni mogoče pripisati vložniku, se zastaralni rok prekine po poteku petih dni.

Razveljavitev sodnega poziva ali obvestila ne preprečuje prekinitve, določene v prejšnjih odstavkih.

Za namene tega člena se za enakovredno sodnemu pozivu ali obvestilu šteje katero koli drugo pravno sredstvo, s katerim se oseba, zoper katero bi se lahko uveljavljala pravica, seznani z aktom:
arbitražni sporazum, s katerim se prekine zastaralni rok v zvezi z zatrjevano pravico;
priznanje pravice zadevnemu imetniku s strani osebe, zoper katero se lahko uveljavlja pravica;
tiho priznanje je upoštevno le, če temelji na dejanjih, ki nedvoumno izražajo tako priznanje.
Prekinitev zastaralnega roka ima naslednje učinke (razen če zakon izrecno ne določa drugače):
ves predhodno pretečeni čas se ne upošteva;
nov zastaralni rok začne teči od dejanja, ki povzroči prekinitev;
za novo zastaranje velja prvotni zastaralni rok.
Omejitve glede izvršbe zaradi prekluzivnega roka
Če je treba na podlagi zakona ali volje strank pravico uveljavljati v določenem roku, se uporabljajo pravila o prekluziji, razen če ni v zakonu izrecno naveden zastaralni rok.
Prekluzijo je mogoče preprečiti le tako, da se v zakonskem ali pogodbenem roku izvede dejanje, ki mu zakon ali pogodba zagotavlja učinek preprečevanja. Prekluzijo prepreči že sama vložitev tožbe za ugotovitev ali izvršbo, ne da bi bilo treba dolžniku vročiti sodni poziv. Kadar zaradi pogodbene ali zakonske določbe v zvezi s sodnim varstvom velja določen rok, prekluzijo prepreči tudi priznanje takšnega varstva s strani osebe, zoper katero ga je treba uveljavljati.
Prekluzivni rok se lahko zadrži ali pretrga le v primerih, določenih z zakonom, in če zakon ne določa nobenega drugega posebnega datuma, začne prekluzivni rok teči od trenutka, ko se lahko pravice zakonito uveljavljajo.
Sodišče o prekluziji presodi po uradni dolžnosti, nanjo pa se je mogoče sklicevati v kateri koli fazi postopka, če se nanaša na neodtujljive pravice. Če se nanaša na sodno varstvo, na podlagi katerega je uveden izvršilni postopek, se mora na prekluzijo sklicevati oseba, ki ima od tega korist (načeloma dolžnik /stranka, zoper katero se predlaga izvršba).
Opredelitev in učinki zastaralnega roka in prekluzivnega roka so določeni v členih 309 do 340 civilnega zakonika, ki je na voljo na tej povezavi.

Opozorilo:
Informacije, ki jih vsebuje ta informativni list, za kontaktno točko Evropske pravosodne mreže, sodišča ter druga telesa in organe niso zavezujoče. Preveriti je treba tudi veljavna pravna besedila. Ta se redno posodabljajo, njihova razlaga pa se razvija s sodno prakso.

Spletna stran je del portala Tvoja Evropa.
Veseli smo vaših povratnih informacij o uporabnosti informacij.

This webpage is part of an EU quality network

Zadnja posodobitev: 20/12/2023
Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.